

REGULERING AV FISKET ETTER ROGNKJEKS I NORDLAND, TROMS OG FINNMARK I 2017

Fiskeridirektøren har forelagt forslaget til regulering av fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark i 2017 for Sametinget, som ledd i gjennomføringen av konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og statlige myndigheter.

1 SAMMENDRAG

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre maksimalkvoten på 4 000 kg utilvirket rognkjeksrogn i 2017.

Fiskeridirektøren foreslår en videreføring av reguleringsopplegget fra 2016.

2 FISKET I 2016

Fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark var i 2016 regulert med maksimalkvoter på inntil 4 000 kg utilvirket rognkjeksrogn. Deltakervilkårene fra 2015 ble videreført for åpen og lukket gruppe i 2016.

Tabell 1 viser utviklingen i fangst og deltakelse i perioden 2007-2016. Tabellen tar kun for seg fangst omsatt gjennom Norges Råfisklag. Fangst av levende rognkjeks er holdt utenfor.

Tabell 1: Utviklingen i fangst og deltakelse i fisket etter rognkjeks i årene fra 2007 til 2016

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Tilvirket rogn (t)	22	53	39	73	46	38	27	0	6	0
Utilvirket rogn (t)	303	625	377	288	123	117	113	14	45	65
Totalt fersk rårogn (t) ¹	330	690	425	378	180	163	147	14	52	65
Rund vekt (t) ²	2 209	4 625	2 844	2 536	1 205	1 035	982	92	349	436
Antall fartøy	231	368	343	296	174	133	77	10	32	29

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister, konsesjons- og deltagerregister per 26.09.16.

I 2016 har antall deltagende fartøy gått ned med tre fartøy i forhold til 2015 der 32 fartøy deltok i fisket etter rognkjeks. Også i 2016 har norske fiskere merket konsekvensene av krav fra markedet om miljømerking (MSC-sertifisering). Ifølge Norges Råfisklag har det i år vært fem kjøpere som har kjøpt rårogn. Råfisklaget melder om at fisket har foregått i områdene ved Andøya, Senja og Loppa og tilgjengeligheten har vært jevnt godt. Noen aktører har de siste årene prøvd å eksportere bibrodukt av rognkjeks til Kina. Dette krever at rognkjeks sløyes på samme måte som annen fisk, blir frosset inn og eksportert til Kina.

¹ Summen av utilvirket rogn (rårogn) = tilvirket rogn omregnet til utilvirket rogn (omregningsfaktor 130/105) + utilvirket rogn.

² Tonn rundvekt inkluderer også fangst av rognkall. Omregningsfaktoren fra utilvirket rognkjeksrogn til rundvekt er 6,7

Ifølge Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 26. september har ingen fartøy levert tilvirket rogn i 2016. Tabell 2 viser minstepriser og gjennomsnittspriser for rogn for årene 2007-2016.

Tabell 2: Minstepriser og gjennomsnittspriser for rogn for årene 2007-2016

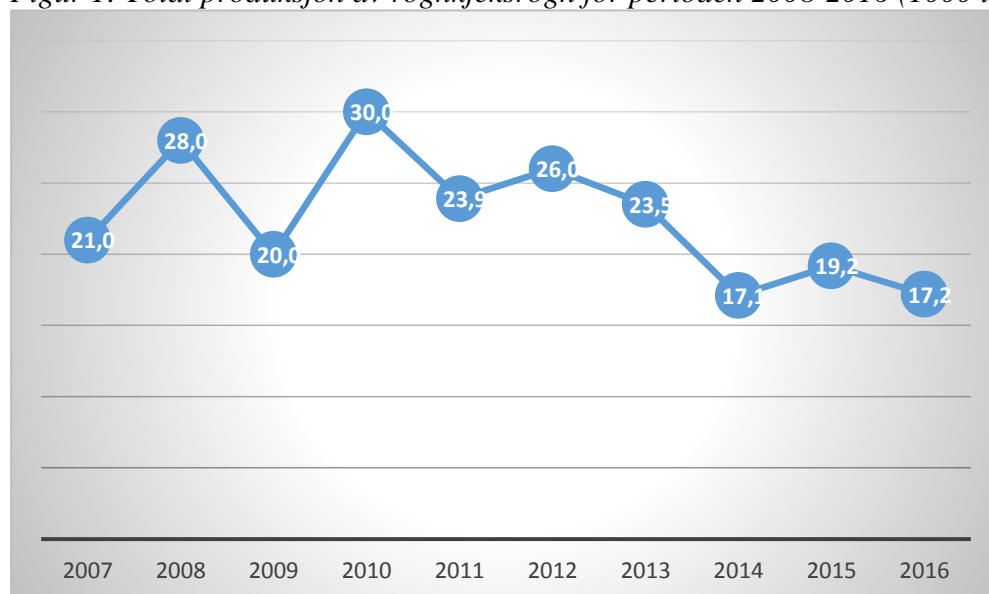
	Minstepriser (kr)		Gjennomsnittspriser (kr)	
	Utlivirket rogn kg ³	Tilvirket rogn tønne	Utlivirket rogn kg ³	Tilvirket rogn tønne
2007	25,0	3 500	25,05	3 802
2008	26,75	3 750	27,01	4 319
2009	28,75	4 100	28,79	4 896
2010	35,50	5 000	36,36	7 055
2011	39,00	5 600	39,96	8 985
2012	41,00	7 000	43,25	7 727
2013	30,00	4 500	30,00	4 465
2014	31,50	4 700	32,54	Ingen salg
2015	31,50	4 700	31,50	4 700
2016	31,50	4 700	31,50	Ingen salg

Kilde: Norges Råfisklag per 28.09.16.

Minsteprisen på utlivirket rogn og på tilvirket rogn fra 2014 er fremdeles gjeldende. De to siste årene har gjennomsnittsprisen på utlivirket rogn per kg vært lik minstepris, 31,50 kr.

Figur 1 viser den samlede produksjonen av rognkjeksrogn for Island, Grønland, New Foundland, Danmark og Norge i perioden 2008-2016. Vi mangler tall fra Danmark på årets produksjon.

Figur 1: Total produksjon av rognkjeksrogn for perioden 2008-2016 (1000 tønner)

Kilde: Norges Råfisklag

³ Minsteprisen og gjennomsnittspris for utlivirket rogn er oppgitt i liter i 2001-2005. Etter 2005 er prisen oppgitt i kg.

Ifølge Norges Råfisklag har markedet de siste årene hatt en årlig etterspørsel på ca. 20 000 tønner. Island har i 2016 reduksjon i antall tønner, fra 12 152 tønner i 2015 til 10 374 tønner i 2016. Grønland har de siste tre årene hatt reduksjon i sin fangst, i 2015 lå produksjonen på 7 384 tønner, i 2016 var samlet produksjon sunket til ca 6 000 tønner. Newfoundland har hatt en liten økning i 2016. Den norske produksjonen økte fra 375 tønner i 2015 til 460 tønner i 2016. Ifølge Norges Råfisklag er Norge på et lavt nivå, ca 10 % av «normal» produksjon.

Tabell 3 viser fangst fordelt på fartøylengde i perioden 2011-2016.

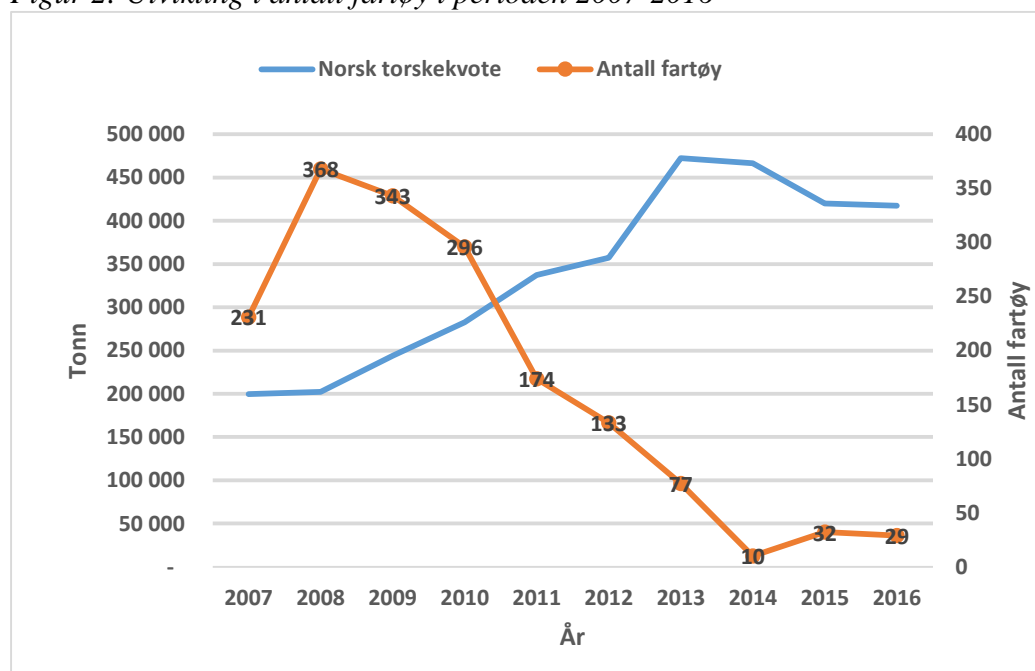
Tabell 3: Fangst fordelt på fartøy (lengdefordeling) i perioden 2011 – 2016

	2011		2012		2013		2014		2015		2016	
	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)	Ant.	Fangst rund vekt (t)
Under 7 m	47	332	33	250	21	269	1	3	9	118	3	52
7- 9,9 m	38	177	33	213	25	327	5	50	9	115	7	124
10-12,9 m	81	613	60	492	27	341	4	39	10	73	17	258
13-19,9 m	6	80	5	76	2	40	0	0	3	42	0	0
Over 20 m	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0
Ikke oppg.	21	3	2	4	1	5	0	0	1	1	1	2
Sum	174	1 205	133	1035	77	982	10	92	32	349	29	436

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister, konsesjons- og deltagerregister per 26.09.16.

Figur 2 er en grafisk fremstilling over utviklingen i antall deltakende fartøy i perioden 2007-2016, samt svingninger i norsk torskekvote.

Figur 2: Utvikling i antall fartøy i perioden 2007-2016

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister, konsesjons- og deltagerregister per 26.09.16.

I 2003 hadde deltakelsen en topp med hele 729 fartøy som fisket rognkjeks. Siden da har aktiviteten sunket med unntak av en liten økning i 2008 og en marginal økning i 2015. I 2008 deltok det flere fartøy på grunn av høyere maksimalkvoter, større etterspørsel etter rognkjeksrogn, samt at mange fartøy var ferdige med torskekvoten da rognkjeksfisket startet. Selv om stor etterspørsel i 2010 og 2011 førte til at minsteprisen på slutten av sesongene nærmest ble doblet per tønne tilvirket rogn, var det kraftig nedgang i deltagelsen og levert kvantum. Årsaken til dette knyttes til dårlig vær, dårlig tilgjengelighet, samt at deler av flåten prioriterte å fiske torsk fremfor rognkjeks. I 2012 var minsteprisene høyere enn på mange år, likevel fortsatte nedgangen. I 2013 gikk deltagelsen ytterligere ned, blant annet på grunn av høye torskekvoter og erfaringen med usikkerhet i markedet og prispress på slutten av sesongen i 2012. Fisket var variabelt, men det var godt fiske på to av de viktigste områdene. Siden 2014 har det vært interesse blant fiskerne men kjøperne ville ikke kjøpe rogn på grunn av importørens krav om miljømerking.

3 BESTANDSUTVIKLING

En arbeidsgruppe med fokus på forskning på rognkjeks ble opprettet i 2012. Gruppen bestod av deltakere fra Danmark (Grønland), Island og Norge. Formålet med gruppen var å gi kunnskap for bestandsvurdering, utveksle kunnskap mellom nordiske forskere, gi offentlig dokumentasjon om rognkjeks, koordinere handlinger og forskning. Gruppen hadde totalt to møter. Havforskningsinstituttet har informert om at det ble søkt om midler til videre arbeid, deriblant skiving av rapport.

I 2015 ble det etablert en ny arbeidsgruppe (WGLUMP – Working Group om Lumpfish) med mål om å bedre standardisering av bestandsvurderinger i landene Island, Danmark-Grønland, Norge, Canada og Sverige, samt identifisere manglende kunnskap om rognkjeksens biologi. Det er viktig å forstå rognkjeksens genetiske bestandsstruktur på tvers av de nordiske landene. Det er videre nødvendig med mer kunnskap om reproduksjonsbiologi, for eksempel tidspunkt for reproduksjon og hvor hyppig rognkjeks formerer seg i løpet av livssyklusen.

Gruppen hadde sitt første møte mai 2015. Gruppen hadde sitt andre møte i juni 2016 i Nuuk på Grønland. Deltakere fra Island, Grønland og Canada var til stede på møtet i 2016. De siste forskningsresultatene fra Grønland og Island viser at rognkjeks har en adferd som innebærer at den kommer til stedet den opprinnelig kom fra, for å gyte.

Havforskningsinstituttets råd for rognkjeks for 2016 er som tidligere år, nemlig at antall deltakende fartøy ikke overskrider 300, og at total fangst blir maksimalt 400 tonn rå rogn. For mer informasjon, se vedlegg.

4 REGULERINGSTILTAK I 2017

4.1 MSC-SERTIFISERING

De siste årene har det vært krav fra markedet om miljøsertifisering av rogn fra rognkjeksens, da spesielt fra det svenske markedet som også er det største. Som tidligere nevnt har dette fått store konsekvenser for det norske rognkjeksfisket.

Det er veldig kostnadskrevende å sertifisere en marginal bestand som rognkjeks. Norges Råfisklag har tidligere anslått kostnadene med denne sertifiseringen til å være mellom en halv til en million kroner. Vanligvis går Norges Sjømatråd, salgslag og næringsorganisasjoner sammen om å finansiere søknaden for de fiskeriene dette gjelder, men siden dette fiskeriet er så marginalt har dette skapt en del utfordringer. MSC-sertifisering av rognkjeks har vært vurdert i fellesgruppen for miljødokumentasjon som er blitt opprettet av fiskerinæringen. Fellesgruppen består av representanter fra Sjømat Norge, Norges Sjømatråd, Norges Råfisklag, Norges Sildesalgslag, Norges Fiskarlag, Fiskebåt og Fiskekjøpernes Forening.

Det har vært gjennomført en anbudsrunde blant akkrediterte sertifiseringsbyrå som utfører sertifiseringen med spørsmål om en forenklet ordning. Tilbakemeldingen var imidlertid negativ. Rognkjeks må dermed gjennom samme sertifiseringsprosess og kostnad som de store fiskeslagene.

Norges Råfisklag har, på vegne av fiskerne, sagt seg villig til å dekke en tredjedel av kostnadene som en slik prosess innebærer. Finansieringen kom på plass i sommer med hjelp av Norges Sjømatråd, Troms Fylkeskommune og Sametinget. Sertifiseringsprosessen er nå i full gang. For å gjøre det mer kostnadseffektivt blir rognkjeks nå sertifisert samtidig som lange og brosme.

Råfisklaget melder om at dette arbeidet beregnes å bli ferdigstilt neste år, men vil da ha tilbakevirkende kraft slik at rogn som er fisket juni 2016 kan merkes med eget MSC-miljøsertifikat.

4.2 DELTAKELSESKRITERIER

Det ble i 1998 innført deltagerbegrensning for fartøy på eller over 13 meter største lengde i fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark.

Kriteriene for å delta i fisket i åpen og lukket gruppe fremgår av den årlige forskrift om deltagelse i kystfartøygruppens fiske (deltakerforskriften).

I 2016 oppfylte 2 fartøy aktivitetskravet for å delta i lukket gruppe, dvs. fartøyet måtte være på eller over 13 meter største lengde og ha deltatt i et av de tre siste årene dvs. 2013, 2014 og 2015. Ingen av disse deltok i 2016. Det er registrert fangst på ett fartøy på eller over 13 meter største lengde, dette er bifangst.

Dersom gjeldende deltakervilkår videreføres i 2017 oppfyller 2 fartøy kriteriene for å delta i lukket gruppe.

4.3 MAKSIMALKVOTE

Siden 2006 har maksimalkvoten vært angitt i kilo utilvirket rognkjeksrogn. Tabell 4 viser maksimalkvotens størrelse, antall fartøy totalt og antall fartøy som har fisket maksimalkvoten i årene 2008–2016.

Tabell 4: Størrelse på fastsatt maksimalkvote, antall fartøy totalt, antall fartøy som har fisket hele maksimalkvoten og hvor stor prosentandel dette utgjør i årene 2008- 2016

År	Maksimalkvote	Totalt antall fartøy	Ant. fartøy ferdige med maksimalkvoten	Prosent
2008	2 500 kg	368	146	39,7
2009	2 000 kg	343	74	21,6
2010	2 500 kg	296	39	13,2
2011	2 500 kg	174	17	9,8
2012	2 500 kg	133	18	13,5
2013	3 000 kg	77	24	30,4
2014	3 500 kg	10	0	0,0
2015	3 500 kg	32	0	0,0
2016	4 000 kg	29	3	9,3

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 28.09.16.

3 fartøy fisket hele kvoten på 4 000 kg rognkjeksrogn i 2016. Til sammen 10 av totalt 32 fartøy fisket over 3 000 kg rognkjeksrogn. Siden rognkjeksrogn er inne i en prosess mht. MSC-sertifisering, der man tar sikte på sertifisering med tilbakevirkende kraft, er det nærliggende å anta en større deltagelse neste år. Det er likevel en del fartøy som skal inn i fisket før man når maksimalt anbefalt uttak på 400 tonn rårogn og torskekvote for 2017 er fremdeles høy. Fiskeridirektøren kan på bakgrunn av erfaringen med fiskeriet og utsiktene fremover ikke se noe risiko med å videreføre maksimalkvoten på 4 000 kg i 2017.

Fiskeridirektøren foreslår at maksimalkvoten fastsettes til 4 000 kg utilvirket rognkjeksrogn i 2017.

4.4 FANGSTPERIODE

I 2006 ble det innført stoppdato i fisket etter rognkjeks. Det ble da satt en felles stoppdato for alle områdene den 20. juni. På bakgrunn av variasjon i tidspunkt for gyteinnsig og fangstsesong langs kysten av Nord-Norge innførte Fiskeri- og kystdepartementet i 2007 i tillegg en særskilt stoppdato for fisket etter rognkjeks i Finnmark øst for 26°Ø, datoen ble satt til 5. juli.

Fiskeridirektøren foreslår at stoppdatoene fra 2016 blir videreført til 2017.

Fiskeridirektøren vil tilrå at fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark vest for 26°Ø stoppes 20. juni 2017

Fiskeridirektøren tilrår videre at fisket etter rognkjeks i Finnmark øst for 26°Ø stoppes 5. juli 2017.

5 UNGDOMSFISKEORDNINGEN

Etter innføring av stoppdatoer 20. juni og 5. juli, ble ungdomsfiskeordningen avvirket i 2007. Etter anmodning fra Sametinget ble ungdomsfiskeordningen for rognkjeksfiske gjeninnført i 2010. Ordningen er etter dette videreført.

Tabellen 5 viser hvor mange ungdommer som har benyttet seg av ungdomsfiskeordningen for rognkjeks siden den ble gjeninnført i 2010.

Tabell 5: Antall ungdommer og total fangst (kg) i ungdomsfiskeordningen i perioden 2010-2016

År	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Antall ungdommer	3	3	0	1	0	1	0
Kvantum (kg)	1008	187,5	0	209	0	209	0

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og slutseddelsregister per 28.09.16.

Som tabellen viser har det vært lite interesse for å delta i denne ordningen i fisket etter rognkjeks.

Ungdomsfiskeordningen gjelder generelt i perioden 22. juni til og med 14. august. Til forskjell fra de andre artene som omfattes av denne ordningen, er fiskeperioden for rognkjeks satt til perioden 12. mai til og med 20. juni vest for 26°Ø, og perioden 12. mai til og med 5. juli i Finnmark øst for 26°Ø.

Innenfor ungdomsfiskeordningen kan det per fartøy og per person fiskes og landes et kvantum som tilsvarer inntil 600 kg utilvirket rognkjeksrogn. Videre må fartøyet være under 6 meter største lengde.

Dersom ungdomsfiskeordningen blir videreført i 2017 forutsettes det at den også inkluderer rognkjeks.

7 OPPDRETT AV ROGNKJEKS

De siste årene har det vært økt interesse for å bruke yngel av rognkjeks for å bekjempe lakselus. Berggylt og bergnebb blir brukt for å bekjempe lakselus fra Trøndelag og sørover. Siden disse artene er veldig temperaturfølsomme er de ikke egnet til å bekjempe lakselus i Nord-Norge. Forsøk viser at rognkjeks aktivt beiter lus på vinteren i temperaturer ned mot 4 grader. Havforskningsinstituttet melder om at det blir brukt yngel av oppdrettet rognkjeks. Stadig flere oppdrett har tatt i bruk rognkjeks for å bekjempe lakselus.

Ifølge Fiskeridirektoratets Akvakulturregister var det den 3. oktober 2016 registrert totalt 23 aktører (forskningsinstitusjoner er ikke medregnet) som tilsammen har 42 tillatelser til å drive oppdrett av rognkjeks (stamfisk, settefisk og matfisk). Ifølge statistikk for akvakultur solgte 10 selskap i 2013 totalt 1 954 000 rognkjeks til en verdi av 27 717 000 kroner, mens totalt 11 selskap i 2014 solgte ca. 3 457 000 rognkjeks til en verdi av 52 858 000 kroner, og totalt 14 selskap solgte ca. 11 812 000 rognkjeks til en verdi av 210 648 000 kroner i 2015.

Fiskeridirektoratet har ikke opplysninger for 2016 men legger til grunn at tallene er økende.